

Op eigen kracht

Startnotitie voor de Kanteling
van de Wmo in Velsen

Afdeling Zorg & Ondersteuning

Samenvatting startnotitie de Kanteling

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De startnotitie biedt de kaders voor het kantelen van de Wmo. Belangrijke documenten die voortvloeien uit de startnotitie zijn: de gekantelde verordening maatschappelijke ondersteuning, de beleidsregels, het besluit maatschappelijke ondersteuning en het implementatieplan. De verordening wordt in de loop van 2012 ter vaststelling aangeboden aan de raad. De overige documenten worden ter kennisname aan de raad aangeboden.

Het doel van de startnotitie is het op hoofdlijnen beschrijven van de manier waarop de Wmo in Velsen gekanteld wordt. De startnotitie sluit aan bij de Wmo-visie 2012-2015. De belangrijkste conclusies uit de startnotitie zijn:

- De gemeente Velsen gaat 'kantelen' van een denkwijze gericht op voorzieningen naar een denkwijze gericht op resultaten;
- De eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van de burger komen centraal te staan;
- Er wordt nauw samengewerkt met de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Uitgeest om de Kanteling ook op regionaal niveau vorm te geven.

De Kanteling gaat er in de praktijk als volgt uit zien:

- Men dient niet meer gelijk een aanvraag in voor een individuele voorziening, maar meldt zich eerst aan met een hulpvraag;
- Op basis van de aanmelding wordt bepaald of een Gesprek gewenst is, of dat toch direct een individuele voorziening aangevraagd moet worden;
- In het Gesprek wordt de hulpvraag van de burger in een breed kader geplaatst en in termen van resultaten besproken. Het doel is om samen met de burger op basis van de gewenste resultaten passende oplossingen te bedenken;
- Bij het bepalen van de oplossingen wordt eerst gekeken naar wat de burger en zijn of haar omgeving kunnen doen om de situatie te verbeteren. Vervolgens worden voorliggende voorzieningen geïnventariseerd. Als laatste optie wordt bekeken of een individuele voorziening een oplossing is;
- De burger wordt meer gewezen op zijn of haar eigen financiële verantwoordelijkheid.
- Na vaststelling van de gekantelde verordening, wordt de Wmo gefaseerd gekanteld (vanaf het derde kwartaal van 2012);
- De Kanteling heeft niet als expliciet doel om te bezuinigen, maar het biedt wel perspectief om de aangekondigde bezuinigingen het hoofd te bieden. Zo kan het zijn dat het aantal aanvragen voor een individuele voorziening zal afnemen, omdat er vaker alternatieve oplossingen worden gevonden;
- Burgers, Wmo-gerelateerde organisaties en de Wmo-raad worden herhaaldelijk geïnformeerd over de Kanteling middels de infopagina in de krant en op de website, flyers conferenties en inspraakbijeenkomsten.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Leeswijzer	3
2	Historisch en juridisch kader Wmo	4
2.1	Geschiedenis	4
2.2	Juridisch kader	4
2.3	Welzijn Nieuwe Stijl	5
3	Visie	5
4	Doel en randvoorwaarden	7
4.1	Doel	7
4.2	Randvoorwaarden voor de Kanteling van de Wmo	7
4.3	Afbakening	7
5	Hoe geeft Velsen nu uitvoering aan de Wmo?	8
5.1	Juridisch kader	8
5.2	Aanvraagprocedure	8
6	Hoe geeft Velsen straks uitvoering aan de Wmo?	9
6.1	Juridisch kader	9
6.2	Van aanvragen naar aanmelden	9
6.3	Het Gesprek	10
6.4	Het aanvragen van individuele voorzieningen	11
6.5	Op eigen kracht met een gevulde portemonnee	11
6.6	Het sociale netwerk	11
6.7	Individuele voorzieningen collectief of algemeen gebruikelijk maken	12
6.8	Voorliggende voorzieningen: faciliteren van de ontwikkeling van nieuw collectief aanbod	12
7	Communicatie: burgers en externe organisaties	12
8	Verbanden met aanpalende beleidsterreinen	13
9	Financiële aspecten van een gekantelde Wmo	14
10	Planning	14

1. Inleiding

Sinds 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van kracht. De wet verplicht gemeenten om de beperkingen van een burger in zoverre te compenseren, dat hij of zij kan participeren in de samenleving. Dit heet de compensatieplicht. De Wmo is met andere woorden een participatiewet, elke burger moet mee kunnen doen in de samenleving. De drie kernwoorden van de wet zijn zelfstandigheid, zelfredzaamheid en participatie.

De Wmo heeft onder andere de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) vervangen (zie paragraaf 2.1). Sindsdien hebben gemeenten niet meer een zorgplicht (onderdeel van de Wvg) maar een compensatieplicht. Gemeenten hebben niet meer zozeer de verantwoordelijkheid om voor hun inwoners te “zorgen”, maar vooral om ze te ondersteunen zodat zij zoveel mogelijk mee kunnen doen in de maatschappij. De huidige Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning Velsen 2009 is nog deels ingericht zoals we dat ten tijde van de Wvg gewend waren. Dan gaat het met name om de expliciete omschrijving van de individuele voorzieningen die de gemeente haar inwoners biedt. De reden hiervoor was destijds om een geleidelijke overstap van Wvg naar Wmo mogelijk te maken. De insteek van de Wmo is gericht op het bereiken van resultaten en in mindere mate op het verstrekken van voorzieningen. Daarom gaat Velsen ‘kantelen’ naar een resultaatgerichte manier van werken waarbij ook de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van de burger meer centraal komen te staan.

1.1 Aanleiding

Bovenstaande situatie heeft geleid tot het project de Kanteling. De Kanteling is geïnitieerd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en biedt gemeenten handvatten om de compensatieplicht op een andere manier in te vullen. De kerngedachte achter de Kanteling is: zoveel mogelijk op eigen kracht meedoen in de maatschappij. En wie wil dit nou niet?

De Wmo draait al een aantal jaren op volle toeren. Maar gemeenten en burgers gaan bij de uitvoering van de wet nog erg aanbodgericht te werk. Men denkt vooral in termen van ‘het recht hebben op...’. Een denkwijze die onder andere door de Wvg behoorlijk is ingebakken in de maatschappij. Het is een term die minder past in een gekantelde werkwijze. Een burger heeft er recht op om samen met de gemeente te zoeken naar oplossingen om de beperkingen te compenseren. Met de Kanteling wil Velsen van een aanpak gericht op de voorzieningen die de gemeente verstrekt naar een aanpak die is gericht op het bereiken van het gewenste resultaat. Dus het resultaat bereiken dat de burger voor ogen heeft. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is zoals gezegd de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van de cliënt. Deze startnotitie is bedoeld om de gemeenteraad te informeren over en richting te geven aan de manier waarop Velsen gaat kantelen.

In navolging van een groot aantal Wmo-projecten dat op regionaal niveau succesvol is neergezet, wordt ook het project de Kanteling regionaal uitgevoerd (met gemeenten Uitgeest, Beverwijk en Heemskerk). Dit houdt in dat onder andere de nieuwe gekantelde verordening in regionaal verband wordt ontwikkeld.

1.2 Leeswijzer

In deze startnotitie leest u meer over de Wmo en de Kanteling, wat de visie is en het doel van de startnotitie. Vervolgens leest u hoe de gemeente Velsen momenteel te werk gaat om aan de compensatieplicht te voldoen en hoe dit gaat veranderen. Daarbij hoort een plan waarin concrete actiepunten worden benoemd. Hierna worden de kosten en de baten tegen elkaar afgewogen. Tot slot aandacht voor hoe en wanneer het project wordt geëvalueerd en een tijdschema met de actiepunten.

2 Historisch en juridisch kader Wmo

2.1 Geschiedenis

Aan de Wmo liggen drie wetten ten grondslag, namelijk de Wvg, de Welzijnswet en de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten). De eerste twee wetten zijn door de Wmo vervangen. Uit de AWBZ is alleen de component Huishoudelijke Hulp (HH) naar de Wmo overgeheveld.

De Wvg was de wet die van 1994 tot en met 2006 vastlegde welke voorzieningen door gemeenten voor gehandicapte ingezetenen moesten worden geregeld (zorgplicht). De wet richtte zich op drie groepen voorzieningen:

- Vervoersvoorzieningen;
- Rolstoelvoorzieningen;
- Woonvoorzieningen.

In de Welzijnswet werden overheden verplicht zich gezamenlijk op maatschappelijk en sociaal-cultureel terrein in te spannen om ontplooiingsmogelijkheden en zelfredzaamheid van mensen te vergroten. Gemeenten hadden hierbij een uitvoerende taak, provincies en het Rijk voerden het beleid.

De Wmo is dus een veelomvattende wet. En in tegenstelling tot de Wvg en de Welzijnswet is de Wmo gericht op prestaties en niet meer alleen op het verstrekken van voorzieningen. Dit is te zien aan de prestatievelden die aan de basis van de wet liggen:

1. bevorderen van de sociale samenhang
2. (preventief) jeugdbeleid en opvoedingsondersteuning
3. informatie, advies en ondersteuning
4. ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers
5. bevorderen van de participatie van mensen met beperkingen
6. voorzieningen voor mensen met beperkingen (verordening individuele voorzieningen)
7. maatschappelijke opvang (onder andere voor vrouwen)
8. bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg
9. verslavingsbeleid

2.2 Juridisch kader

Een belangrijke vernieuwing met de komst van de Wmo is de introductie van de compensatieplicht. Deze is opgenomen in artikel 4 van de Wmo. In dit artikel worden gemeenten verplicht om burgers met een beperking te compenseren op de volgende vier domeinen:

- Het voeren van een huishouden;
- Zich verplaatsen in en om het huis;
- Zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel;
- Het ontmoeten van medemensen en op basis hiervan sociale verbanden aangaan.

Vanuit deze domeinen heeft de VNG samen met de CG-raad (Chronisch zieken en Gehandicapten Raad) en de CSO (Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties) artikel 4 van de wet geconcretiseerd in acht resultaten:

1. Wonen in een schoon en leefbaar huis;
2. Wonen in een voor hem/haar geschikt huis;
3. Beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften;
4. Beschikken over schone, draagbare en doelmatige kleding;
5. Thuis zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren;
6. Zich verplaatsen in, om en nabij het huis;
7. Zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel;
8. De mogelijkheid hebben om contacten te hebben met medemensen en deel te nemen aan recreatieve, maatschappelijke of religieuze activiteiten.

De Kanteling gaat over de manier waarop deze resultaten behaald worden.

2.3 Welzijn Nieuwe Stijl

Eén van de ontwikkelingen die ten grondslag liggen aan de Kanteling, is het landelijk stimuleringsprogramma Welzijn Nieuwe Stijl (WNS). Dit programma is erop gericht om de werkelijke potentie van de Wmo te benutten door te stimuleren, inspireren en concrete handreikingen te bieden. WNS heeft voornamelijk betrekking op de collectieve voorzieningen (welzijnswerk) van de Wmo en kan in die zin gezien worden als een ontwikkeling die plaatsvindt parallel aan de Kanteling. De Kanteling heeft met name betrekking op de individuele voorzieningen.

Het is goed om WNS in het achterhoofd te houden, omdat veel Wmo-cliënten gebruik maken van zowel collectieve als individuele voorzieningen. Bovendien hebben de acht bakens van WNS veel raakvlakken met de Kanteling:

1. gericht op de vraag achter de vraag;
2. gebaseerd op de eigen kracht van de burger;
3. direct erop af;
4. formeel en informeel in optimale verhouding;
5. doordachte balans van collectief en individueel;
6. integraal werken;
7. niet vrijblijvend, maar resultaatgericht;
8. gebaseerd op ruimte voor de professional.

3 Visie

In december 2011 hebben wij het Wmo-beleidsplan 2012-2015 'Samen aan de slag, visie op maatschappelijke ondersteuning' aangeboden aan de gemeenteraad. De visie luidt:

“In Velsen kan iedereen, met of zonder beperkingen, participeren in de samenleving. Het streven is dat Velsenaren voor zichzelf zorgen, voor hun naasten en bijdragen aan de leefbaarheid in buurten wijken. Waar nodig worden zij hierbij ondersteund en/of aangemoedigd.”

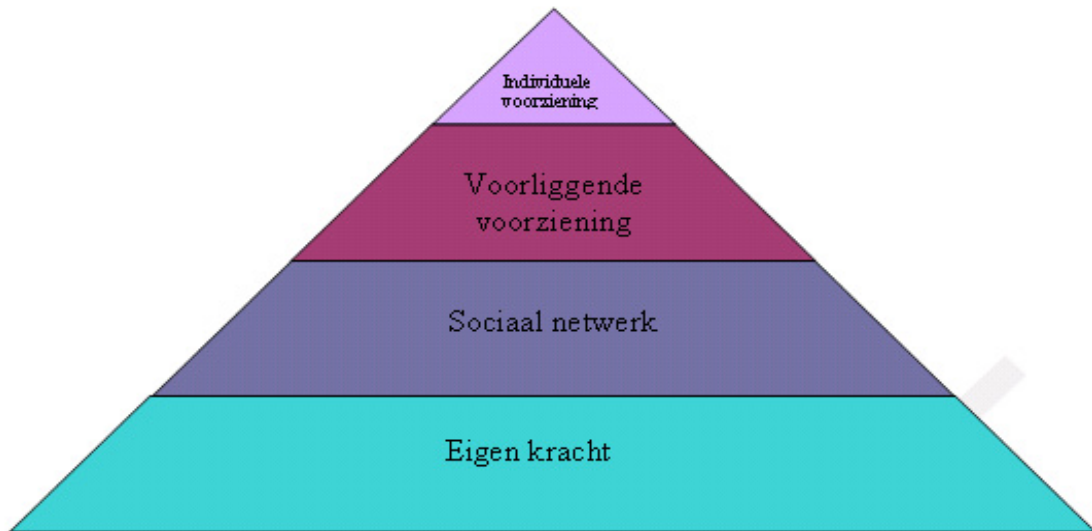
De visie bevat de uitgangspunten, de belangrijkste ambities en de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de Wmo. Er is metaforisch gekozen om de Wmo voor te stellen als een huis. Dit 'huis van de Wmo' heeft een dak (de voorliggende visie) met daaronder verschillende kamers (werkdocumenten). De Kanteling maakt onderdeel uit van één van die kamers (kamer 4: individuele voorzieningen). Bij het vormgeven van het nieuwe Wmo-beleid moeten we onze ambities in onderlinge afstemming en samenhang realiseren. Bij de Kanteling zal hier dus ook mee rekening worden gehouden.

Voor de Kanteling zijn de belangrijkste uitgangspunten uit het visiedocument:

- De vraag achter de vraag;
- Compensatieplicht;
- Getrapte verantwoordelijkheid.

In plaats van aanbodgericht gaan we vraaggericht werken (de vraag achter de vraag), waarbij maatwerk het hoogste doel is. Maatwerk draagt bij aan een volledige invulling van de compensatieplicht. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is de getrapte verantwoordelijkheid. Onderstaande piramide brengt de getrapte verantwoordelijkheid in beeld.

- In eerste instantie gaan we na wat de burger zelf kan doen om zijn of haar beperkingen te compenseren (eigen kracht) en wat hij of zij in de directe omgeving aan ondersteuning kan organiseren (sociaal netwerk);
- Als de eigen kracht en het sociaal netwerk onvoldoende blijken, gaan we na welke voorliggende voorzieningen aangewend kunnen worden;
- Indien ook voorliggende voorzieningen geen uitkomst bieden, dan kan een individuele voorziening een oplossing zijn.

Onder voorliggende voorzieningen verstaan we:

- Wettelijke voorzieningen, dit betreft de reguliere wet- en regelgeving waar mensen vanwege hun problematiek aanspraak op hebben. Voorbeelden: de Zorgverzekeringswet (ZVW) en de AWBZ;
- Collectieve voorzieningen, deze voorzieningen worden over het algemeen door semiprivate instellingen gerealiseerd. Voorbeelden: een eetproject voor ouderen, het openbaar vervoer, een klussendienst of een maaltijdservice;
- Algemeen gebruikelijke voorzieningen, dit betreft voorzieningen die in eerste instantie ontwikkeld zijn voor mensen met een beperking, maar die in de loop van de tijd ook in gebruik geraakt zijn bij mensen zonder beperking. De producten die onder de algemeen gebruikelijke voorzieningen vallen zijn vrij en makkelijk verkrijgbaar en niet duurder dan andere, vergelijkbare producten. Voorbeelden: een fiets met trapondersteuning, mengkraan
- Algemene voorzieningen, dit betreft voorzieningen die voor iedereen toegankelijk en bruikbaar zijn, dat wil zeggen dat de instelling of de organisatie die ze in het leven geroepen heeft ze wel bedoeld heeft voor een bepaalde doelgroep. Voorbeelden: accommodaties voor vakantiedoeleinden, campingwinkel, voorziening voor bankzaken, een beheerder, logeermogelijkheid, voorzieningen die een actieve rol spelen als het gaat om het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk, bijv openbare voorzieningen als afvalbakken etc.

Onder individuele voorzieningen verstaan we op dit moment:

- Hulp bij het huishouden (HH);
- Rolstoelen;
- Woningaanpassingen;
- Individuele en collectieve vervoersvoorzieningen.

4 Doel en randvoorwaarden

4.1 Doel

Het doel van deze startnotitie is het op hoofdlijnen beschrijven van de manier waarop de Wmo in Velsen gekanteld wordt. Om de Wmo te kantelen is het volgende noodzakelijk:

- De gemeenteraad stelt de startnotitie vast;
- De nieuwe verordening maatschappelijke ondersteuning, de bijbehorende beleidsregels en het besluit maatschappelijke ondersteuning worden vastgesteld (in het besluit staan alle bedragen genoemd die gemoeid zijn met de te verstrekken individuele voorzieningen en de hoogte van de eigen bijdrage of het eigen aandeel);
- Een implementatieplan dat alle interne processen beschrijft die noodzakelijk zijn om gekanteld te werken. Bijvoorbeeld de nieuwe werkwijze van de werkeenheden
- zorg (Wmo-consulenten) en het KCC (KlantContactCentrum) en de gevolgen voor het computersysteem.

Het doel is SMART geformuleerd:

Specifiek: Velsen is voldoende toegerust om een gekantelde verordening, beleidsregels en een besluit maatschappelijke ondersteuning te ontwikkelen en 'gekanteld' te werken;

Meetbaar: de vaststelling van de verordening, de beleidsregels en het besluit geven het startsein voor het gekantelde werken. De Kanteling wordt gefaseerd ingevoerd. Er vinden tussentijdse evaluaties plaats;

Acceptabel: onze visie ten aanzien van de Kanteling sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen en het Wmo-beleidsplan 2012-2015. Met de startnotitie loopt Velsen bovendien voorop in de regio;

Realistisch: het doel is haalbaar wat betreft draagvlak, middelen en capaciteiten;

Tijdgebonden: de Wmo wordt in 2012 gefaseerd gekanteld.

4.2 Randvoorwaarden voor de Kanteling van de Wmo

Bij de implementatie van de Kanteling gelden de volgende randvoorwaarden:

- Er is voldoende draagvlak voor de Kanteling bij alle betrokken partijen (gemeenteraad, Wmo-raad, Wmo-consulenten en Wmo-gerelateerde organisaties);
- Alle betrokken partijen worden periodiek op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen;
- Inwoners van Velsen zijn op de hoogte van wat er binnen de Wmo gaat veranderen de komende tijd. Zie hoofdstuk 7 voor meer informatie over communicatie naar de burger;
- Er zal rekening gehouden moeten worden met de aangekondigde bezuinigingen op de individuele voorzieningen in het raadsbesluit van 14 juli 2011 (€ 500.000,- per jaar). De Kanteling heeft niet als doel om te bezuinigen en brengt niet vanzelfsprekend bezuinigingen met zich mee. Toch verwachten wij dat de Kanteling mogelijkheden biedt om een bezuinigingslag te maken.

4.3 Afbakening

Wij richten ons met de Kanteling met name op de prestatievelden 3 en 6 van de Wmo (informatie, advies en ondersteuning en voorzieningen voor mensen met beperkingen). Voorzieningen die betrekking hebben op de andere prestatievelden (collectieve voorzieningen) komen hier dus niet concreet aan bod. Het kan wel zo zijn dat in een gekantelde situatie een collectieve voorziening beter blijkt aan te sluiten bij het te bereiken resultaat dan een individuele voorziening.

5 Hoe geeft Velsen nu uitvoering aan de Wmo?

In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de huidige Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning Velsen 2009 en de huidige manier van werken.

5.1 Juridisch kader

De regels voor het verstrekken van individuele Wmo-voorzieningen zijn vastgelegd in de verordening maatschappelijke ondersteuning. Hierin wordt bepaald in welke vorm de individuele voorziening wordt verstrekt (in natura, persoonsgebonden budget of financiële tegemoetkoming). Hierna wordt voor elke voorzieningensoort (HH, rolstoelen, Woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen) uiteengezet wanneer de burger recht heeft op de voorziening en in welke mate. Vervolgens wordt omschreven hoe de procedure verloopt wanneer iemand een aanvraag indient. Tot slot is er een aantal slotbepalingen in de verordening opgenomen en volgt er een toelichting op de verordening.

Deze verordening dient als basis voor het Besluit voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Velsen 2009 en het verstrekkingenboek. In het verstrekkingenboek staan alle individuele voorzieningen beschreven die Velsen in het kader van de Wmo verstrekt. In het besluit staan de bedragen genoemd die met het verstrekken van de voorzieningen gemoeid zijn.

5.2 Aanvraagprocedure

De burger kan op verschillende manieren in contact komen met een Wmo-consulent. Ten eerste via de medewerkers van het KCC. Zij proberen de vraag van de cliënt te verhelderen en geven eventueel een aanvraagformulier mee voor een individuele Wmo-voorziening. Mocht de vraag te complex zijn, dan wordt de cliënt doorverwezen naar een Wmo-consulent. Soms volstaat de consulent met het geven van informatie en advies, in andere gevallen wordt het aanvraagformulier verstrekt.

Ten tweede via de website www.regelhulp.nl. Regelhulp is een digitale wegwijzer van de overheid voor mensen die op zoek zijn naar zorg of ondersteuning. De website bevat actuele informatie op het gebied van zorg, welzijn, opvoeden en opgroeien en sociale zekerheid. Door stap voor stap de persoonlijke situatie in kaart te brengen krijgt men mogelijke oplossingen aangereikt. Vervolgens kan men middels een contactformulier bij de betreffende instelling aankloppen (in dit geval de gemeente). Een Wmo-consulent neemt contact op met de burger en verstrekt wanneer dat nodig is een aanvraagformulier.

Tot slot kan de burger direct een aanvraagformulier indienen bij de gemeente. Aanvraagformulieren zijn ook verkrijgbaar bij zorginstellingen en op de website van de gemeente Velsen. Het merendeel van de cliënten die een aanvraagformulier indienen heeft het formulier echter verkregen bij het KCC of een Wmo-consulent.

Op het moment dat het ingevulde formulier binnenkomt bij de gemeente start de termijn waarbinnen het college een beslissing moet nemen over de aanvraag. Bij de beoordeling van een aanvraag kan de consulent het noodzakelijk vinden om meer informatie in te winnen. Hij of zij kan ervoor kiezen een huisbezoek af te leggen, de belanghebbende op het gemeentehuis uit te nodigen voor een gesprek of telefonisch contact op te nemen. In sommige gevallen is er extern advies gewenst op medisch gebied. In dat geval wordt een medisch adviseur ingeschakeld voor indicatiestelling.

Na het al dan niet vergaren van extra informatie, wordt besloten of en welke voorziening wordt getroffen. De voorziening wordt verstrekt in de vorm van een persoonsgebonden budget, een financiële tegemoetkoming of in natura. Indien het college besluit de aanvraag af te wijzen, kan de burger binnen acht weken bezwaar aantekenen tegen dit besluit.

6 Hoe geeft Velsen straks uitvoering aan de Wmo?

In dit hoofdstuk leggen we uit hoe de gekantelde Verordening maatschappelijke ondersteuning er in grote lijnen uit gaat zien en hoe we gekanteld gaan werken. We maken ook een vergelijking met de huidige situatie.

6.1 Juridisch kader

De VNG heeft een modelverordening ontwikkeld die aansluit bij de compensatieplicht en de vier domeinen uit de wet. De vier domeinen zijn in de verordening uitgewerkt in acht resultaatgebieden (zie paragraaf 2.2). Het model gebruiken wij als leidraad bij het ontwikkelen van onze eigen gekantelde verordening maatschappelijke ondersteuning.

Het meest opvallende verschil tussen de huidige verordening en het gekantelde model is dat die laatste resultaatgericht is geformuleerd. Waar de huidige verordening na de begripsbepalingen begint met een uiteenzetting van de individuele voorzieningen en de rechten die burgers hierbij hebben, begint de gekantelde verordening met een uiteenzetting van de acht resultaatgebieden en hoe te komen tot die resultaten. Daarna wordt de procedure behandeld van een eventuele aanvraag. De uiteenzetting van individuele voorzieningen komt niet aan bod in het model. Individuele voorzieningen komen uitgebreider aan bod in de modelbeleidsregels.

Daarmee heeft de gekantelde verordening een compleet nieuwe insteek. Van aanbodgerichte regelgeving gaan we naar resultaatgerichte regelgeving. Niet eerst bepalen wat de gemeente de burger kan bieden, maar welke resultaten de burger wil bereiken en hoe hij of zij daartoe kan komen. De gemeente geeft daardoor een nieuwe invulling aan de compensatieplicht. Want door maatwerk te leveren wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de beperkingen die een burger daadwerkelijk ervaart.

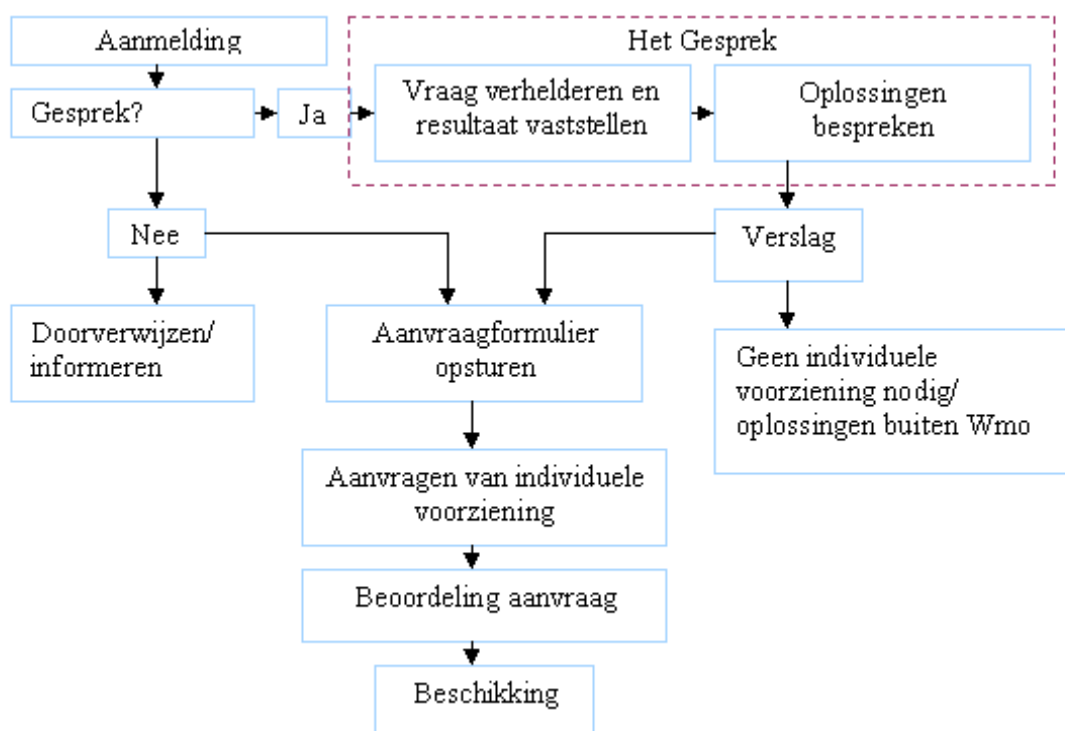
6.2 Van aanvragen naar aanmelden

In hoofdstuk 5 meldden wij al dat iemand die aanspraak wil maken op een individuele Wmo-voorziening in de huidige situatie altijd een aanvraagformulier meekrijgt. Dit gaat na de Kanteling veranderen. In plaats van gelijk een aanvraag in te dienen voor een voorziening, meldt men zich in eerste instantie bij het KCC met een hulpvraag.

Op basis van deze aanmelding bepaalt de Wmo-consulent of een Gesprek is gewenst of dat men alsnog een aanvraagformulier krijgt toegestuurd. Het Gesprek is bedoeld om helder in beeld te krijgen welke problemen men ervaart en welke oplossingen hiervoor kunnen dienen. Met een burger komt in principe een Gesprek wanneer hij of zij nieuw is in het bestand en dus niet bekend is bij de gemeente. Het zou ook zo kunnen zijn dat wanneer er belangrijke veranderingen hebben plaatsgevonden in de situatie van een cliënt die al bekend is, een Gesprek wordt gepland. Een cliënt kan niet verplicht worden om een Gesprek aan te gaan met de consulent. Hij of zij mag altijd een aanvraagformulier indienen.

Het Gesprek vindt in de regel plaats voordat een formele aanvraag voor een Wmo-voorziening wordt ingediend. Het Gesprek plaatst de vraag van de cliënt in een breder kader dan alleen dat van de individuele voorzieningen. De verwachting is dat het voeren van het Gesprek ertoe leidt dat het aantal formele aanvragen afneemt. Dus in plaats van aanvragen eerst aanmelden.

Deze verandering betekent dat het aanvraagformulier aan de 'voorkant' niet meer gebruikt wordt. Bij het KCC, op de website van de gemeente Velsen, bij huisartsen en bij maatschappelijke organisaties zullen geen aanvraagformulieren meer verkrijgbaar zijn. Burgers kunnen zich melden bij het KCC of zelf een meldingsformulier via de gemeentelijke website invullen. Het formulier bevat persoonsgegevens (naam, adres, BSN, geboortedatum) en de probleemstelling. De Wmo-consulent neemt binnen vijf werkdagen contact op met de burger om een afspraak te maken voor het Gesprek. Wanneer een Gesprek niet nodig blijkt, krijgt de burger een aanvraagformulier thuisgestuurd. In geval van spoed, bijvoorbeeld bij een acute, ingrijpende gebeurtenis waarbij iemand zo snel mogelijk hulp nodig heeft, krijgt een burger voorrang. Onderstaand figuur brengt in beeld hoe de nieuwe werkwijze eruit gaat zien.

6.3 Het Gesprek

Tijdens het Gesprek gaat de Wmo-consulent (in deze paragraaf de gespreksvoerder) met de belanghebbende na welke resultaten hij of zij wil bereiken en welke oplossingen hieraan kunnen bijdragen. Daarbij wordt eerst gekeken naar wat de belanghebbende zelf kan doen om in de oplossingen te voorzien. Vervolgens wordt gekeken naar de oplossingen waarin zijn of haar omgeving kan voorzien (familie, vrienden, burens etc.). Als dit geen uitkomst biedt zijn er wellicht voorliggende voorzieningen die de beperkingen kunnen compenseren. Bijvoorbeeld bepaalde wettelijke, algemeen gebruikelijke voorzieningen, algemene en collectieve voorzieningen. Als dit ook geen soelaas biedt kan een individuele voorziening een oplossing bieden.

In het Gesprek komen in ieder geval de volgende onderwerpen aan bod:

1. Problemen die de burger ervaart op levensterreinen die ten grondslag liggen aan de acht resultaten;
2. Inventarisatie van gezondheidsproblemen en beperkingen aan de hand van de ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health);
3. Oplossingen om de gewenste resultaten te bereiken;
4. De financiële situatie van de belanghebbende.

De ICF is een classificatiesysteem dat het volledige functioneren van het menselijk lichaam in gezonde staat in kaart brengt. Aan de hand daarvan kan men bepalen op welk gebied iemand niet (goed) functioneert en welke beperkingen dit tot gevolg heeft.

De belanghebbende moet van tevoren goed weten wat de bevoegdheden van de gespreksvoerder zijn. De gespreksvoerder moet daarom duidelijk aangeven dat hij of zij tijdens het gesprek alleen een inventarisatie maakt van de situatie van de belanghebbende en nog geen beoordeling kan geven.

Bij het Gesprek zijn in ieder geval de Wmo-consulent en de belanghebbende aanwezig. Indien gewenst is er een familielid of verzorgende aanwezig. Het Gesprek vindt bij voorkeur plaats bij de belanghebbende thuis. De belangrijkste bevindingen en afspraken worden vastgelegd in een verslag. Op basis van het verslag wordt bepaald of een individuele voorziening gewenst is of niet.

6.4 Het aanvragen van individuele voorzieningen

De mogelijkheid tot het aanvragen van een individuele voorziening in het kader van de Wmo blijft natuurlijk bestaan. Het aanvraagformulier gaat wel veranderen na de Kanteling, maar de procedure die volgt blijft vrijwel dezelfde als de huidige. Het aanvraagformulier zal in die zin veranderen dat er minder voorzieningen op vermeld staan (onder andere door het algemeen gebruikelijk verklaren). Het zal ook minder de uitstraling hebben van een catalogus die bij mensen de indruk kan wekken dat ze allerlei voorzieningen kunnen aankruisen waar ze eigenlijk niet voor in aanmerking komen.

6.5 Op eigen kracht met een gevulde portemonnee

Meer de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid aanspreken betekent ook de eigen financiële mogelijkheden bekijken. Want met voldoende financiële middelen kan men meestal zelf voorzien in het oplossen van problemen rond zelfredzaamheid of participatie. Zeker als het gaat om individuele voorzieningen. Bijvoorbeeld door het particulier aanschaffen van een scootermobiel of hulp bij het huishouden. De gemeente hoeft de beperkingen niet meer te compenseren omdat men over voldoende middelen beschikt.

Uit diverse uitspraken¹ van de Centrale Raad van Beroep (het hoogste rechtsorgaan in Nederland dat recht spreekt in bestuursrechtelijke zaken) is gebleken dat gemeenten naast het invoeren van eigen bijdrages geen ruimte hebben om overig inkomensbeleid te voeren. Dit betekent dat het niet is toegestaan om een aanvraag voor een individuele voorziening af te wijzen op grond van een te hoog inkomen. Bovendien mogen gemeenten geen besparingsbijdrage vragen, wanneer door het gebruik van een individuele voorziening op een andere voorziening kan worden bespaard, bijvoorbeeld een fiets. De uitspraken zijn gedaan nadat er discussie ontstond over de interpretatie van artikel 4, lid 2 van de Wmo. Gemeenten kunnen hun inwoners wel meer bewust maken van hun eigen financiële mogelijkheden. Dat kan bijvoorbeeld in het Gesprek, maar ook door meer algemene communicatiemiddelen zoals krantenberichten en folders. Het gaat om het bereiken van een andere manier van denken waarbij men niet meer een voorziening aanvraagt omdat het kan, maar omdat het moet. Mensen aansporen om eerst na te denken wat ze (ondermeer in financiële zin) zelf kunnen doen om de situatie te verbeteren. De mogelijkheid van gemeenten ligt dus niet zozeer in harde afwijzingsgronden, maar in een nieuwe benaderingswijze, die vooral bij de burger gemeengoed moet worden.

Door meer individuele voorzieningen (gedeeltelijk) als algemeen gebruikelijk te beschouwen, kan men gestimuleerd worden meer na te denken over de eigen verantwoordelijkheid op financieel gebied. De begrippen ‘algemeen gebruikelijke voorzieningen’ en ‘individuele Wmo-voorzieningen’ zijn dynamisch en veranderen met de tijd. Dit heeft vooral te maken met de tijdgeest waarin we leven. Twintig jaar geleden was een fiets met hulpmotor bedoeld voor mensen met een lichamelijke beperking. Tegenwoordig is het product in elke fietswinkel te verkrijgen en vindt de fiets veel aftrek bij mensen die niet lichamelijk beperkt zijn. Met andere woorden; een fiets met hulpmotor is niet langer een specifiek hulpmiddel.

6.6 Het sociale netwerk

Met de komst van de Kanteling zal er ook vaker een beroep worden gedaan op het sociale netwerk van mensen. We hebben het dan onder meer over familie, vrienden, kennissen en burens. De link kan dan al gauw gelegd worden met mantelzorg. Mantelzorgers zorgen langdurig en onbetaald voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. In Velsen kunnen mantelzorgers terecht bij mantelzorgondersteuners. Zij bieden onder andere informatie en advies, begeleiding, emotionele ondersteuning, educatie en praktische hulp. Het doel hiervan is het voorkomen en terugdringen van overbelasting van mantelzorgers.

¹Uitspraak Centrale Raad van Beroep: 19 december 2011: “Wmo-besparingsbijdrage niet toegestaan”

Uitspraak Centrale Raad van Beroep: 9 januari 2012: “Inkomensgrenzen in de Wmo niet toegestaan”

Omdat het ontlasten van mantelzorgers één van de speerpunten is van het Velsens beleid, moeten we in het kader van de Kanteling op de hoede zijn dat mantelzorgers niet overbelast worden. Een goede balans tussen de eigen kracht en het sociale netwerk en het ontlasten van mantelzorgers is van groot belang.

6.7 Individuele voorzieningen collectief of algemeen gebruikelijk maken

Op dit moment bieden wij in het kader van de Wmo verscheidene individuele voorzieningen aan. Echter, een aantal van deze voorzieningen zouden ook collectief aangeboden kunnen worden. Collectieve voorzieningen zijn namelijk minder duur en sneller beschikbaar dan individuele voorzieningen. Daarnaast sluit het aan bij één van de uitgangspunten van de Kanteling. Namelijk om eerst oplossingen te zoeken in de eigen omgeving en voorliggende voorzieningen.

Een voorbeeld van nieuw collectief aanbod is het opzetten van een rolstoel- of scootermobielpool. Dit houdt in dat meerdere mensen gebruik kunnen maken van een vast aantal rolstoelen of scootermobielen. Deze staan bijvoorbeeld gestald in een verpleeghuis of zorgcentrum. In deze instellingen komen meerdere mensen in aanmerking voor een dergelijke voorziening, maar ze hebben het misschien niet elke dag nodig. Met de pools kunnen we voorkomen dat dure rolstoelen of scootermobielen die individueel verstrekt zijn, jarenlang niet gebruikt worden.

Er is ook een aantal individuele voorzieningen dat als algemeen gebruikelijk beschouwd kan worden. Voor het was- en strijkwerk kan bijvoorbeeld een was- en strijkservice opgezet worden waarvan meerdere mensen tegelijk gebruik kunnen maken. Ook een douchebeugel en een verhoogd toilet zijn voorbeelden van algemeen gebruikelijke voorzieningen. Deze voorzieningen zijn te koop in de bouwmarkt. Zoals eerder gezegd in hoofdstuk 3 is ‘algemeen gebruikelijk’ een dynamisch begrip.

6.8 Voorliggende voorzieningen: faciliteren van de ontwikkeling van nieuw collectief aanbod

Collectief aanbod hoeft niet alleen afkomstig te zijn uit bestaand individueel aanbod. Misschien is het gewenst om geheel nieuwe collectieve voorzieningen te ontwikkelen. De ideeën van welzijnsorganisaties en zorgaanbieders zijn hierbij onmisbaar. Zij zijn ten slotte de organisaties die collectieve Wmo-voorzieningen aanbieden.

De gemeente Haarlem is een experiment gestart waarbij mensen op een soort marktplaats voor zorg en ondersteuning, hulp bij het huishouden, zorg en buurtdiensten met elkaar kunnen ‘ruilen’. De marktplaats is zowel virtueel als fysiek bereikbaar. Deze collectieve voorziening stelt mensen in staat om zelf hun zorg en ondersteuning te regelen en meer zelfredzaam en zelfstandig te zijn.

7 Communicatie: burgers en externe organisaties

De Kanteling is een langlopend proces dat niet van de ene op de andere dag is gerealiseerd. Om bij iedereen die omslag in denken en werken te bereiken is het van groot belang om met name Wmo gerelateerde organisaties en burgers herhaaldelijk te informeren over de Kanteling. Iedereen die met de Wmo te maken heeft moet weten dat er wat gaat veranderen en wat dat betekent. Door alle belanghebbenden zo veel mogelijk bij het proces te betrekken kan er bovendien een groter draagvlak gecreëerd worden. Daarom zetten wij de communicatie breed uit via diverse kanalen; weekbladen, de website van de gemeente, folders en flyers, inspraakbijeenkomsten en conferenties.

Ook de Wmo-raad speelt een belangrijke rol bij de Kanteling. De Wmo-raad vertegenwoordigt burgers die in het kader van de Wmo ondersteuning vragen of krijgen en geeft het college gevraagd en ongevraagd advies over uiteenlopende Wmo- onderwerpen. Men wordt regelmatig op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen de Kanteling. En wanneer er belangrijke beslissingen genomen moeten worden, vraagt het college de Wmo-raad om advies.

8 Verbanden met aanpalende beleidsterreinen

De Wmo is veelomvattend en zeer uitgebreid. Het is voor velen dan ook een ingewikkelde en onoverzichtelijke wet. Daarom is het doel van de Wmo-visie ‘Samen aan de slag’ om meer samenhang tussen de verschillende onderdelen van de Wmo te creëren. Die samenhang moet de Wmo ‘behapbaar’ maken en de overzichtelijkheid bevorderen. Ook met de Kanteling streven we naar samenhang met de volgende onderdelen:

- **Decentralisatie van extramurale begeleiding van AWBZ:** extramurale begeleiding is bedoeld voor mensen met een matige of ernstige beperking die zelfstandig (extramuraal) wonen. Zij worden begeleid op verschillende levensgebieden: zelfzorg, wonen, werken, financiën, vrije tijd en het sociale netwerk. Vanaf 2013 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de extramurale begeleiding van nieuwe cliënten. Vanaf 1 januari 2014 komen hier de bestaande cliënten bij². De decentralisatie betekent een wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Op het moment van schrijven ligt het voorstel voor de wetwijziging bij de Tweede Kamer. Er wordt voorgesteld om in artikel 4, lid 1 de extramurale begeleiding als vijfde onderdeel toe te voegen. Begeleiding valt dan onder de compensatieplicht en wordt waarschijnlijk een extra resultaat in de nieuwe verordening. Dit betekent een extra taak voor onder andere Wmo-consulenten en het KCC en één en ander verandert in het werkproces. Bij het vernieuwen van de werkprocessen in het kader van de Kanteling, zal hiermee rekening worden gehouden.
- **Integrale informatie, advies en cliëntondersteuning:** zoals vastgesteld in de Wmo-visie willen we komen tot integraal beleid op het gebied van informatie, advies en cliëntondersteuning, inclusief het realiseren van één toegangspuntaal tot alle maatschappelijke ondersteuning. Hierbij zullen we onder andere invulling geven aan uitgangspunten van de Kanteling.
- **Welzijn Nieuwe Stijl:** dit project heeft veel raakvlakken met de Kanteling, maar heeft met name betrekking op de collectieve Wmo-voorzieningen. Samenhang is noodzakelijk, omdat collectieve en individuele voorzieningen veel overlappen.
- **Invoering Wet werken naar vermogen (Wwnv):** deze wet vervangt de vier huidige wetten die de onderkant van de arbeidsmarkt bedienen. Namelijk de Wet Werk en Bijstand, de Wet Investeren in Jongeren, de Wet Sociale Werkvoorziening en de Wajong. De wet heeft als doel mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zo veel mogelijk te laten meedoen in de maatschappij. ‘Meedoen’ is ook één van de uitgangspunten van de Wmo. Het komt bovendien vaak voor dat uitkeringsgerechtigden ook gebruik maken van voorzieningen vanuit de Wmo en andersom.
- **Invoering nieuwe Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs):** de invoeringsdatum van deze nieuwe wet is al een aantal keren verschoven, maar staat op dit moment vast op 1 juli 2012. Om de wet in de praktijk vorm te geven moeten gemeenten een beleidsplan door het college laten vaststellen. Daarnaast moeten gemeenten de raad een verordening laten vaststellen. De bedoeling hiervan is om aanvragers van schuldhulpverlening rechtszekerheid te geven (mogelijkheden op bezwaar/beroep, doorlooptijden aanvragen e.d.). Bij de huidige aanpak schuldhulpverlening wordt al samengewerkt met bijvoorbeeld wooncorporaties, maatschappelijk werk en Sociaal.nl. Deze samenwerking zal ook na de invoering van de nieuwe wet worden voortgezet.
- **Vorming van één loket:** met een informatie- en adviesfunctie voor wonen, welzijn en zorg (een toegangspoort voor alle maatschappelijke ondersteuning). Dit onderdeel heeft veel overeenkomsten met de integrale informatie, advies en cliëntondersteuning. Het takenpakket van de KCC-medewerkers zal door deze ontwikkeling waarschijnlijk uitbreiden.
- **Mantelzorgondersteuning:** Zoals gezegd in paragraaf 6.6 moeten we in het kader van de Kanteling op de hoede zijn dat mantelzorgers niet overbelast raken.

² Deze data zijn op het moment van schrijven niet definitief en kunnen nog veranderen. De wetwijzigingen voor de Wmo liggen momenteel bij de Tweede Kamer. Pas wanneer de gewijzigde wet is aangenomen, stelt het kabinet de data definitief vast.

In het kader van integraal werken en participatie (een begrip dat centraal staat in de Wwv, Wgs en de Wmo) wordt er gestreefd naar meer samenwerking tussen consulenten van zowel de werkeenheden, als van schuldhulpverlening, als van de afdeling Sociale Zaken (Wwv).

9 Financiële aspecten van een gekantelde Wmo

De Kanteling is niet bedoeld als bezuinigingsmaatregel, maar als verdere ontwikkeling van de Wmo om de compensatieplicht in te vullen. Volgtijdelijk is het zo dat de aanleiding voor de Kanteling een noodzakelijke verandering in denken voorstaat en dat later pas zal blijken of de andere benaderingswijze leidt tot bezuinigingen. Los daarvan hebben wij een bezuinigingsopdracht gekregen die parallel loopt aan de Kanteling. Logischerwijs moeten deze ontwikkelingen elkaar niet bijten. Wij verwachten dat de Kanteling mogelijkheden biedt om een bezuinigingsslag te maken. Onder andere met het vaststellen van een nieuwe verordening, beleidsregels en besluit en het ontwikkelen van nieuwe werkprocessen. We benadrukken dat het nog te vroeg is om uitspraken te doen over of en hoeveel geld er bespaard kan worden met de Kanteling. De Kanteling zal in beginsel geen extra kosten met zich meebrengen. Het zou kunnen dat op den duur extra formatie nodig is voor het voeren van het Gesprek.

10 Planning

Deze startnotitie wordt aangeboden aan de raad om medio mei besproken te worden en eind mei vastgesteld te worden. De verordening wordt aangeboden aan de raad om eind september besproken te worden en begin oktober vastgesteld te worden. De bijbehorende beleidsregels en het besluit maatschappelijke ondersteuning worden begin oktober door het college vastgesteld.